

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

Uredništvo se nahaja v Trstu ulica
Boschetto, 5 - Telefon 1570.
Upravništvo Dunaj V. Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu I in 15 vsaki mesec
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina za celo leto 9.40 K.
za pol leta 4.70 K.
Pozamezna št. 18 vin.

Tovariši, sodrugi!

Ponosni moremo biti na socialno-demokratsko organizacijo avstrijskih železničarjev v vsakem pogledu. Število nje članov je častno, da, tako, da v nekdanji tako ošabnih glavah avstrijskih mogočencev, bodi kapitalistov bodi državnikov, vzbujajo resen strah. Uspeli organizacije na drugi strani, so zopet taki, s kakršnimi se v Avstriji more ponašati edino ona sama in jej v tem pogledu sploh ni jednake. V zadnjih letih svojega obstoja je izvojevala zmage, ki so doprinesle vsem železničarjem velikanskih koristij in izboljšanj v njihovih ekonomskih odnosih. Posrečilo se je iztrgati železniški upravam, bodisi državnih železnic, kakor tudi upravam privatnih železniških podjetij velevaznih koncesij, ki so za njihove uslužbence naravnost življenskega pomena.

Na milijone kron

moremo ceniti materialno vrednost vseh teh pridobitev, ki jih je deležna celokupna avstrijskih železničarjev. In to vrednost je iztrgala iz rok železniških podjetij ravno socialno-demokratska železničarska organizacija, brez katere, bi železničar še danes živel v onih mižernih razmerah, v katerih je bil pred 20 leti, pred obstojem organizacije. Niti koraka ne bi bil napravil naprej, ne v svojem privatnem niti v socialnem razvoju. Če se ozremo nazaj in pregledamo delavnost organizacije, vidimo, da je bilo potreba velikanskega truda in požrtvovalnosti ter železne ene žije, da se je moglo doseči za železniškega suznja človeško življenje, ki ga sedaj uživa. Tudi izobrazil je naša organizacija železničarja in ga dovela s poučevanjem na nivo kulture in znanja, ki se danes zahteva od vsakega človeka.

Res je, še danes nismo vsega dosegli, kar avstrijski železničar pr. tebuje za se. Ali temu je vzrok oni železniški uslužbenec, ki se danes kljub neštevilnim vspohom naše organizacije, neče priznati, da se le potom nje more kaj doseči za svoj blagor. Kljub temu, da tudi on uživa vse sadove njenega dolgotrajnega napornega delovanja, se pusti zavajati od svojih lažiprijateljev, njenih strupenih nasprotnikov, ki same nevošljivosti in nestrpnosti proti njej ščujajo z razširjanjem najpodlejših laži. Tudi imamo še med seboj pretežno večino tovarišev, popolnoma nezavednih, ki se vsedejo lepo mirno k polni skledi, ki jo je postavila na skupno mizo železničarska socialno-demokratska organizacija.

Naša prva in najvažnejša naloga je tedaj, da pridobimo v svoje vrste vse te zapeljane tovariše in da zbudimo v srcih mladožencev zavest, da se tudi oni poprimejo organizacije in prispevajo k njenemu razvoju po svoji moči bodi materialno bodi intelektualno. Povečati nam je treba organizacijo, isto utrditi, in potem nam bo v prihodnje mogoče izvojevati za železničarje vse ono, kar imamo v svojem bojovnem načrtu, to je vse, kar nam je potrebno za življenje.

V to svrhu moramo početi z energično agitacijo.

To agitacijsko delovanje prične

v nedeljo dne 22. novembra t. l.

Tega dne naj nastopi vse železničarstvo, ki misli z nami in čuti za našo organizacijo ter naj uporabi vse svoje moči, da čim več zapeljanih in nezavednih svojih tovarišev privede v jedino pravo, v socialnodemokratsko organizacijo.

Zaupniki in drugi funkcionarji naše organizacije, katerim smo že po okrožnici sporočili la naš načrt naj se v prvi vrsti pobrudijo, da dan 22. novembra zasluži v resnice ime

rdeče nedelje avstrijskih železničarjev.

Priskočili jim bodemo na pomoč tudi s listom ki izide kot posebna številka na dan 20. novembra 1908 in katerega vsebina bode namenjena v prvi vrsti agitaciji.

Zaupniki naj pravočasno prijavijo upravništvu našega lista na Dunaju, koliko iztisov bodo potrebovali za svojo agitacijo, da se jim pošljejo v zadostni številki.

Tovariši! Izkažite se hvalezni plodov svoje organizacije s tem, da jej podvojite število današnjih članov in čimprej zvišate moč svoje vojske

od 50.000 na 100.000 mož,

ki vam bodo pomagali izvojevati še ono, kar si želite za svoje pošteno življenje.

Vsi tedaj na delo in poskušajmo ovekovečiti v zgodovini razvoja naše organizacije dan 22. novembra t. l. ki naj kot prava rdeča nedelja, kot pravi rdeči praznik avstrijskih železničarjev priča poznim potomcem, da je bil

dan 22. novembra 1908

dan napredka avstrijske socialne demokracije.
V boj...!

Drugi epoholni uspeh avstrijske socialne demokracije.

Prav pred kratkem je staval avstrijsko proletarijat zmago, s katero si je pridobil moč v javnem političnem življenju. Slavil je pridobitev splošne in enake volilne pravice za državni zbor. Dolgoletnih krvavih bojov je bilo treba, in mnogo žrtev je moralo pasti, predno se je avstrijska vlada odločila, da podeli tudi priprostemu državljanu, ubogemu proletarcu to trvilico političnih pravic, ki mu pripadajo po naravnih in človeških zakonih. Z vso gotovostjo moremo zatrditi, da je to važno pravico politične pravice, izvojevala le socialna demokratska stranka, ki se je s vsem ognjem vrgla za njo v boj in za njo bila pripravljena zastaviti tudi svoje življenje.

V kratkem času avstrijska socialna demokracija mogla slaviti drugo zmago, izvojevano na socialnem polju, ki bode v zgodovini nje razvoja in delova tvorila važen mejnik med sedanjostjo in prihodnostjo, zmago nad pridobitvijo, ki bode pomembnejša nego vse druge dosedanje socialne reforme.

Vlada je izdelala zakonski načrt za starostno in onemoglostno zavarovanje in ga predložil v tem zasedanju državnem zboru. Toda nikakor se ne sme misliti, da se je za to važno socialno reformo avstrijska vlada odločila kar svojevoljno, brez vsakega pritiska. Nič manj krut boj so bili socialni demokratje pa starostno zavarovanje, nego so ga vojevali za splošno volilno pravico. Bilo je treba premagati velikanskih zaprek od strani kapitala, kakor tudi od strani vseh avstrijskih nazadnjaških vlad. Sleherna naša vlada se je protivila vsakemu uveljavljanju takega zakona češ da je pri nas v Avstriji naravnost nemogoče govoriti o sličnih institucijah, dočim so pa v Avstraliji in v Novi Zelandiji že davno imeli precej lepo urejeno delavsko zavarovanje. Industrijalci so se upirali va vso moč, češ da razpade industrija, če se jim naloži tudi najmanjše breme in so točili krokodilove sobze vsled orugih žrtev, ki jih morajo doprinašati državi.

Energična avstrijska demokracija se za vse javkanje in stokanje ni zmenila. Bila je osamljena tudi v tem vprašanju, in njena svetovna znana žilavoat je dosegla tudi tukaj cilj, ki si ga je postavila. Razvila je živo agitacijo po vsej državi; priredila je na tisoče shodov, na katerih je podučevala državljane o važnosti te socialne navedbe in v spodbujala interesirano prebivalstvo vsestransko, da z vso vnemo deluje na uresničenje starostnega in onemoglostnega zavarovalnega zakona. In tudi ni bil zaman. Bilo je leta 1900, ko je agitacijsko delovanje v tem pogledu doseglo vrhunec. Splošno zanimanje se je vzbudilo v nižjih slojih. Prošnje naslovljene na državni zbor so krožile od vasi do vasi. In na stotisoče takih

peticij z milijoni podpisov, bile tistega leta od poslanih tja na Dunaj. Tudi tam na Dunaju so se ustrašili tega navala. Uvideli so, da je stvar resnejša nego so si jo predstavljali naši državni možiceljni in sklenili so morali, da se to resnost vpošteva in da se v stvari tudi res kaj ukrene.

Vlada je obljubila, da hoče stvar prestudirati. Malo obljub sicer ona izpolni a tu je vendar ostala mož beseda. Sicer je trajalo jako dolgo predno je vlada te studije končala, ali vendar, boljše enkrat, nego nikdar. Zavarovalni načrt je danes izdelan. Vlada ga je že objavila v svojem uradnem glasilu «Wiener Zeitung» in ga predložil v tem zasedanju državnem zboru.

In vpraša se zopet, kdo je izvojeval to epohalno pridobitev na socialnem polju. Gotovo, marsikateremu bode težko reči pravo, ali, hočeš nočeš, priznati bode moral vsak, da gre v tem pogledu največja zasluga socialno-demokratski stranki, ki se je edina bojevala z vso silo in energijo za to potrebno in važno reformo. Socialni demokratski poslanci so v zadnjem državno-zborskem zasedanju dosegli s svojim nujnim predlogom, da jim je vlada obljubila, da predloži letos in sicer 3. novembra načrt o starostnem in onemoglostnem zavarovanju parlamentu.

Nadejajmo se, da se s tem novim vspohom socialno-demokratske stranke marsikateremu neverjetnežu odpro oči in spozna, da je res ta stranka v Avstriji v parlamentarnem delovanju za delavstvo največ dosegla. Posebno mali kmetje postali in mali obrtniki, ki bodo tudi postali deležni starostnega in invaliditetnega zavarovanja, bodo uvideli, da jim socialna demokracija ni sovražnica, in bodo obžalovali, da so postopali proti njej kot izdajalki njihovih interesov. Spoznali bodo, da so živeli v zmoti, zapeljani od svojih lažiprijateljev. Pridružili se bodo, v vrste socialnih demokratov in jim pomagali nadaljevati krut boj.

Nekaj o službi vozovnega zapisovanja pri južni železnici.

Ni je bolj izkoriščevalne službe pri železnici, nego je služba vozovnega zapisovanja. Pomisliti je, da je treba tekati po kolodvoru celih 24, reci in piši: štirindvajset ur, neprenehoma in pri tem biti odgovoren po največji metodi nekaterih gospodov tudi za take stvari, o katerih se niti Sv. Duhu ne sanja.

Ljudje, ki to službo opravljajo, so po večini mladi in neizkušeni fantje, katere baš radi tega oklepa današnja krivična družabna uredba še z večjo intenzivnostjo v svrhu izkoriščevanja. Ko gre tak človek zjutraj po štirindvajseturnem napornem delu iz službe, se gotovo ne čuti sposobnega, da bo mogel spraviti še kosti svojega rojstva varno domov.

Največ preglavic dela ponočna služba. Promet je po noči veliko večji. Kakor vsaka služba, tako je tudi ta po noči veliko težja, posebno pa v mrzli zimi, o snegu, dežju i t. d. Burja mu ugasuje luč; papir je ves razmočen. Tapatam se pa še priplazi gospod kontrolor, ki povzroči še večji sunder ter zmeša in zbeza te ljudi tako, da res ne vedò, kje se jim glava drži. Ker so postaje premajhne, je delo dvojno, ali gre isto vsaj počasneje naprej. Uradniško osebje pri prometu postaja nervozno, ker mu od vseh strani in pri vsakem vlaku grozijo zamude. Vsled tega je zmesnjava na eni in drugi strani še večja in vse šikane, ki vsled tega nastajajo, mora prenašati ubogi «Wagenschreiber». Sedaj mu frkne ena od strani vlakovodij, zopet druga od strani premikalnega osebja, tretja pa od zgoraj. In od takega človeka, ki se res mora vsakomur smiliti, se zahteva, da je s premikalnim mojstrom in s prometnim uradom v vedni dotiki, pri tem

S pogajanji z vlado je koalicijska izprašala iz nje še štiri milijone kron za železniško osobje. Lepa svota štirinajstih milijonov se tedaj razdeli med železničarje...

Uradniki niso izgubili raupanja v organizacijo nego so uprav prepričani, da bi bili dosegli mnogo več, če bi bili ostali složni z ostalimi koaliranci...

Naj ne mislijo tedaj «rajsbundlerji» in njim enaki, da bodo iz momentane nezadovoljnosti, izvirajoče iz nepoznanja in neizkušenosti v skupnem jedinstvenem boju organizacij...

Kar se godi na Ogerskem, v drugi polovici naše monarhije, to je že nekaj nečuvvenega, neverjetnega. V zadnji številki smo poročali, da je bila naša bratska organizacija na Ogerskem od tamosnje vlade razpuščena...

Na ta način hoče ogerska fevdalna agrarno-klerikalna sodrga zatreti protest ljudstva, ki se upira nesramnemu izdajstvu, ki ga ta koalicijska hoče izvesti nad proletarijatom...

Naravnost nerazumljivo pa je, da se trpi v naši monarhiji kaj takega, kar se po vsem civiliziranem svetu imenuje kot skrajno barbarsko in ki more delati čast le kak i azijski državi.

Poročila o shodih.

V Nabrezini se je vršil dne 14. p. m. železničarski shod po § 2 sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo v zadnji deželni konferenci na Goriskem...

O prvi točki dnevnega reda je poročal sodr. Prijatelj. Govoriti o podrobnostih te konference, je nekaj nepotrebnega. Pomen te konference, je itak natančno popisal naš bratski „Delavski List“...

Vsak zaveden železničar ve, kakšnega pomena je za nas bolniška blagajna. Seveda se najdi, kakor pri vsaki taki instituciji, tako tudi pri tej, nedostatkov. Pohabljen ali polovičarska je marsikatera stvar, ki bi nam lahko prinašala večjih koristij...

Veliko pritožb nam prihaja od strani članov tudi radi zdravnikov. Posvetovali smo se o teh razmerah na naših sejah dolgo časa; uvesti smo nameravali kontrolo, ki naj bi nadzirala zdravnike pri njihovi ordinaciji...

S tem se je prešlo k tretji točki dnevnega reda. Sodr. Brenkovič je priporočil, da se odbornikom bolniške blagajne sem in tje poroča o jedni ali drugi stvari, potom organizacije...

Duhovi so se razburili, vnela se je strogo stvarna debata, v kateri se je sprejela enoglasno sledeča

Resolucija:

Poročilo sodr. Brenkoviča se vzame na znanje in se mu tem potom izreka popolno zaupanje. Nalaga pa se mu, da gleda nato, da se današnji sistem pri bolniški blagajni odpravi. Upelje naj se kontrolo, ki naj nadzira zdravnike na način, ki se ga je nasvetovalo o debatati.

Zdravnike naj se pa tudi primerno odškoduje, ker bodo še le potem lahko vršili svojo veliko socialno nalogo, tako napram nam, kakor tudi napram celemu človeštvu.

Ob enem se poziva člane, da vse, tudi najmanjše stvari, tičooce se pritožb radi bolniške blagajne javljajo po njihovih organizacijah svojim zastopnikom. Nato je predsednik ob 11. uri zaključil shod, ki je popolnoma izčrpal dnevni red.

Vsak navzočnej tega našega shoda nam bo pridrtil, da je bil z užitkom sleherni zadovoljen. Želeli bi bilo, da prirede naše organizacije, ne samo pri nas, temveč tudi drugod, več takih shodov. Ljudje bi se navadili ne samo več misliti, temveč tudi razumevati vsako stvar globokeješe, pa tudi pojmi bi se razjasnili.

Dne 6. t. m. se je vršil v Gorici, v gostilni Alla Nuova Stazione občni zbor krajne skupine II. Shodu je predsedoval sodrug Gossetti, zapisnikar je bil sodrug Josip Ločovnik. Letno poročilo se je vzelo na znanje in staremu odboru se je podelil absolutorium. Pri točki nove odborove volitve je bil enoglasno izvoljen predsednikom sodrug Kajetan Schlegel. Ravno tako so bili enoglasno izvoljeni Dragotin Tenk namestnikom, Josip Ločovnik I. blagajnikom Ivan Kočijančič II., Ivan Fabian III., Fran Terpine IV., Florijan Leposchitz za Kanal V., August Dušek VI. za ajdovsko progo Dragotin Koren za obernau VII. blagajnikom; nadalje zapisnikarjem sodruga Fran Fläschberger in Rudolf Dernovšek; knjižničarjem sodruga Alojz Pfeiler in Matej Šturer; pregledovalcem knjig pa sodruga Leopold Stejskal in Josip Hofer. Po običajnem pozdravu novizvoljenega predsednika je isti podelil besedo sodrugu tajniku Kopaču iz Trsta, ki je v kratkih a jednatih besedah razlagal pomen železničarske organizacije in je za svoja temeljita izvajanja žel splošno pohvalo. Nato je predsednik zaključil občni zbor.

Dne 7. t. m. ob 8 uri zvečer se je vršil v Gorici v hotelu „Piccolo“ občni zbor krajne skupine Gorica II. Po podelitvi absolutorija staremu odboru se je predlagal sledeči obzor:

Za predsednika Avgust Peras; za namestnika: Anton Režič; za blagajnika Ivan Bastjančič in Andrej Marinič; za zapisnikarja Ivan Bregant, za knjižničarja Peter Leban; za odbornike Anton Češut, Ivan Kali-

garis in Fran Batič; za kontrolo pa Josip Kos in Ivan Nagode. Predlagani odbor je bil enoglasno sprejet. Sodr. predsednik je nato podelil besedo železniškemu tajniku sodrugu Kopaču iz Trsta, ki je v jako poljudnem govoru raztolmačil naloge strokovne organizacije ter z veseljem konstatiral fakt, da so se že vendar tudi enkrat sodruzi inteligentije poprijeli dela v organizaciji, dočim so dosedaj morali izključno le delavec opravljati ta težak posel. Občni zbor se je zaključil ob splošnem navdušenju.

V torek dne 10. t. m. se je vršil v Ljubljani v gostilni „Internationale“ občni zbor krajne skupine Ljubljana „Spl. pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo“. Po običajnem pozdravu sodruga predsednika, je prevzel besedo sodrug blagajnik in je podal obširno poročilo glede denarnega gibanja v poročevalni dobi.

Poročilo se je vzelo z burnim aplavzom naznanje; staremu odboru se je pa podelil absolutorium.

Pri točki nove volitve je bila predložena lista kandidatov enoglasno sprejeta. Sestavljena je bila tako-le: Josip Skorjanec predsednik; Fran Koptar in Ivan Pasternec namrestnika; Martin Pušnik in Herman Otmar, zapisnikarja; Bartel Wilhar in Anton Klun, blagajnika; podblagajniki: Josip Kregar, Albert Jerin, Ivan Hirš, Ivan Bittner, Fran Pavlič in Ivan Drobnic; knjižničarji: Ernst Pohl in Josip Skorjanec ml.; pregledovalca računov: Josef Avčar in Ivan Kokalj; odborniki: Jaka Uršič, Mirosлав Peruzzi, Leop. Sedej, Josip Grošek in Rihart Trpin; namestniki pa: Fran Strle, Tomaž Zupanc, Josip Kralj, Ivan Stojte in Anton Schönbreck. Navzoči člani so izid volitev z dolgotrajnim aplavzom pozdravili, kar je bil dokaz, da nizkotna obrekovanja nimajo nikakršnih zaslonb več. Potem se je afera Pavlič-Vilhar končala s tem, da se sestavi razsodišče, ki naj ta spor reši.

Sodr. Kopač iz Trsta je nato v kratkem govoru raztolmačil razmere na juž. železnici, radi katerih se pada 12. t. m. delegacija iz Trsta, Ljubljane, Zidanemogosta in Pragerskega na Dunaj, da tamkaj na kompetentnem mestu protestira proti takim razmeram in odločno zahteva, odpravljenje teh neznošnjih razmer. Razlaga tudi kako nujno potrebna je ravno v tako kritičnem času sloga, katero bodo vslužbeni juž. železnice morda v kratkem času potrebovali. Mali osebni spori naj se poravnajo prijateljskim putem. Kakor vsa znamenja kažejo hoče južna železnica z razširjanjem delavnega časa pri svojem osebju, popraviti slabo svoje finančno stališče, družite se v močno in solidarno organizacijo s katero se bodete uspešno bojevali za vaše pravice in skatero bodete tudi gotovo zmagali. Navzoči so izvajaju burno pritrjevali.

Potem je sodrug Josip Petrič predlagal sledečo resolucijo.

Dne 10. novembra v gostilni „Internationale“ v Ljubljani zborujoči železničarji jemljejo aretacija sodruga Ethina Kristana na Reki z vsem ogorčenjem na znanje. Oni protestirajo z vso odločnostjo proti brutalnemu nasilstvu mažarskih mogotcev, ki se ne strahujejo z najpoddeljimi sredstvi vsako gibanje proletarijata ovirati, spozablajoči se tako daleč, da vržejo človeka, ki posvetuje vse svoje moči edino le v prosepch bednega ljudstva brez vsakega povoda v zapor. Zborujoči izjavljajo svojo absolutno solidarnost s sodrugom Ethinom Kristanom in izrekajo svoje ogorčenje napram ogerski vladi in obljubnejo stati vedno v onih vrstah bojevnikov ki se bore proti mažarskem nasilstvu, to je v vrstah soc. demokracije.

Upajoč v konečno zmago kulture tudi na Ogerskem pozivljajo shod, soc. dem. frakcije, da stori potrebne korake v zadosčenje užaljeni osebni svobodi.

Ta resolucija je bila ob velikem navdušenju enoglasno sprejeta.

Članom penzijskega sklada južno-železniških uslužbencev.

Tovariši! Sodrugi!

Prav v kratkem se vršijo nove volitve v odbor penzijskega sklada južne železnice. Zaupniki so se glede te važne volitve sporazumeli s člani samimi, so sklicali dne 21. oktobra shod v delavskem domu na Dunaju in so sklenili priporočati Vam sledeče kandidate:

1. Za obratno ravnateljstvo.

Robert Scherbaum, nadsprevodnik, Matzleinsdorf. Heinrich Engert, sprevodnik-vlakovodja. Kari Sieglbauer, premikaški mojster, Dunaj.

2. Za prožno in stavbeno ravnateljstvo.

Anton Mayer, prožni mojster, Dunaj. Fran Herzig, bločni čuvaj, Meidling. Adolf Nejepeša, prožni mojster, »

3. Za strojno ravnateljstvo.

Ivan Schiel, vozovni mojster, Dunaj. Viljem Sommer, strojevodja, » Fran Nadler, »

4. Za druge službene panoge.

Adam Mayer, pisarniški sluga, Dunaj. Ivan Wohlmut, uradni » Ivan Rössler, »

Tovariš! Sodrugi! Ne cepite svojih glasov. Združite jih vsi na te kandidate, nastopite kot en moč in volite jih jednoglasno.

v imenu zaupnikov: Rudolf Weigl.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

Napitnina je odpravljena. Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač Tiska Dragutin Priora v Kopru.